

гл. ас. ЕВГЕНИ ГЕНЧЕВ, ас. д-р АНТОН МАРИНОВ
ТРАКИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ- ГР. СТАРА ЗАГОРА, КАТЕДРА “ИКОНОМИКА”

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ АНАЛИЗ В ОТРАСЪЛ ВИНОПРОИЗВОДСТВО

FINANCIAL ANALYSIS APPLICATION IN THE WINE INDUSTRY

ASS. PROFF. EVGENI GENCHEV, ASS. PROFF. ANTON MARINOV, PH. D.
TRAKIA UNIVERSITY, DEPARTMENT ECONOMICS

Abstract: The main purpose of this article is to analyse the financial state of excerpt of 10 firms in the wine-growing branch.

The main tasks that we put are:

1) To carry out an analysis of the assets, the liquidity, the profitableness, the sales of the production and the profit of some some firms in the branch with the help of the widely used in the practice financial indexes;

2) To track out the trends, the changes and the dynamics in the financial state of the examined firms in the period 2002 - 2003 years;

Key words: financial analysis, wine-growing, wine industry

I. Определяне на извадката за преждане на финансовия анализ.

Първо ще се опитаме максимално точно да определим генералната съвкупност, извадката от която ще служи за анализ и решаване на поставените в изследването задачи.

В списъка с фирмите получили удостоверения (лицензии) съгласно Закона за виното и спиртните напитки на Министерството на икономиката фигурират общо 132 фирми и организации. Още в началото ще поставим някои ограничения (критерии), чрез които ще се опитаме да стесним обхвата на генералната съвкупност, както е направено от Е. Генчев (Генчев, 2004).

А) Изследването е предназначено за фирми, чиято основна дейност е производството на вина, а не на други продукти - високо или ниско алкохолни напитки, консумативи за винопроизводството и др.

Б) По причина че изследваме финансовите резултати от дейността за период от 2 години (2002-2003), премахваме от съвкупността фирми, появили се на пазара след 2002 година.

В) Сваляме от съвкупността и фирмите, регистрирани като еднолични търговци поради съображението, че достъпа до финансова информация за тяхната дейност е изключително труден.

Определена по този начин – от съвкупността по-горе отпадат следните фирми:

- за 20 фирми е установено, че се занимават с производство на високо алкохолни или други продукти; 12 фирми не осъществяват дейност през двете последователни години на разглеждания период (2002-2003г.). Регистрацията им е от 2002г насам; 10 фирми са регистрирани като еднолични търговци.

Така от списъка с 132 фирми отпадат 42 и остават 90, което е и целевата съвкупност на нашето изследване. Самото проучване беше проведено през периода февруари – март 2004г. От тези 90 фирми само за десет от тях бяха намерени годишни финансови отчети за 2002 и 2003г. (от Информационна система за българските предприятия, 2004), но считаме, че $10/90=11,1\%$ от целевата съвкупност е една представителна извадка за целия отрасъл винопроизводство и освен това сред тях

има представители на четирите от общо 5 лозаро-винарски райони (Според Наредбата за условията и реда за класифициране на лозарските терени по категории (2002)). Изследваните от нас фирми са дадени в Приложение №1.

Нека последователно да разгледаме основните показатели на финансовия

анализ, в последователност както в научните разработки на Н. Николов и М. Тимчев (Николов, 1995; Тимчев, 1999). Осреднените стойности се пресмятат по формулата на К. Гатев (Гатев, 1991).

II. Анализ на активите на фирмите.

ТАБЛИЦА №1

АНАЛИЗ НА АКТИВИТЕ НА ФИРМИТЕ ЗА 2002 И 2003 ГОДИНА

Активи \средни за 10 фирми\	2002 година		2003 година		Изменение	
	Хил.лв.	%	Хил.лв.	%	хил.лв.	%
I.Дълготрайни активи	8376,3	46,4	9248	49,1	871,7	+10,4
II.Краткотрайни активи	9665,4	53,6	9599,8	50,9	-65,6	-0,7
ОБЩО Активи :	18044,7	100	18847,8	100	803,1	+4,5

2.1 Динамика и структура на активите.

От данните в таблица №3 се виждат измененията през 2003 година в сравнение с 2002 година на общата сума на актива на баланса и по неговите два раздела. Осреднено общата сума на актива на баланса се е увеличила с 803,1 хил. Или с 4,5% през 2003 в сравнение с 2002 година. Това се дължи основно на увеличението на дълготрайните (ДА) активи с 871,7 хил. Или с 10,4 %, но се наблюдава и леко понижаване на стойността на краткотрайните активи (КА) с 65,6 хил. Или с 0,7%. Като цяло структурата на активите не претърпява големи промени по отношение относителен дял на дълготрай-

ните/ краткотрайните в общите активи. Наблюдава се едно леко покачване от 46,4% на 49,1 % (т.е. С 2,7 пункта) на дела на дълготрайните активи в общите активи. Може да се изтъкне, че това е една не лоша тенденция и най-вероятно се дължи на увеличаване на инвестициите на изследваните фирми в този род активи, което е предпоставка за укрепване на пазарното им присъствие.

По данни от счетоводните баланси може да се определи и размера на нетните активи (на) (постоянния капитал).

$$На = (\sum да + \sum ка) - \sum кз$$

ТАБЛИЦА №2

Нетни активи \средни за 10 фирми\	2002 година		2003 година		Изменение	
	Хил.лв.	%	Хил.лв.	%	хил.лв.	%
ОБЩО Активи :	18044,7	100	18847,8	104,5	803,1	+4,5
Краткосрочни пасиви	6801,9	100	6613,3	97,2	-188,6	-2,8
Нетни активи	11242,8	100	12234,5	108,8	991,7	+8,8

Вижда се едно значително покачване на нетните активи с 8,8% в рамките на една година, което е в резултат и на двата фактора, които му влияят едновременно в положителна посока: 1) увеличаването на общите активи с 4,5,% и 2) намаляването на краткосрочни те пасиви с 2,8%.

2.2 Анализ на размера, състава и структурата на краткотрайните активи.

Размерът, съставът и структурата на дълготрайните и на краткотрайните активи може да се анализира по данни от баланса (раздел а и в на актива) (Закон за счетоводството). За улеснение на разсъждаванията се съставя таблица

№3, засягаща само краткотрайните активи. Анализът на дълготрайните може да бъде осъществен аналогично.

Анализ на краткотрайните активинай-общо казано “краткотрайните активи

са необходимия ресурс за осъществяване дейността на предприятието” (Динев, Кръстев, 1993). За улеснение на анализа съставяме таблица 3 по данни от раздел в на балансите.

ТАБЛИЦА №3

АНАЛИЗ НА СТРУКТУРАТА И ПРОМЕНЕТЕ НА КРАТКОТРАЙНИТЕ АКТИВИ

Групи краткотрайни активи – осреднени за 10 – те фирми	2002 година		2003 година		Изменение	
	хил.лв	%	хил.лв	%	хил.лв	%
I.Материални запаси	6648,4	68,8	6150,3	64,1	-498,1	-7,5
II. Краткосрочни вземания	2671,1	27,6	3186,4	33,2	515,3	19,3
III. Парични средства	299,3	3,1	220,3	2,3	-79	-26,4
IV. Разходи за бъдещи периоди	46,6	0,5	42,8	0,4	-3,8	-8,2
ОБЩО КРАТКОТР. АКТИВИ	9665,4	100	9599,8	100	-64,6	-0,7

Веднага прави впечатление голямото увеличение на абсолютното изменение на стойността на краткосрочните вземания (с 515,3 хил. лв). Това е единственото увеличение за 2003 година в сравнение с останалите групи краткотрайни активи. Отново имаме доказателство за ненарушаване на структурата на краткотрайните активи – а именно това, че най-голямата промяна в структурата е при краткосрочните вземания където се наблюдава увеличение с 5,6%. Намалението на материалните запаси може да е признак за стесняване на производството, но де факто това може да бъде и умишлена политика на избягване от прекалено запасяване, което би довело до ненужно задържане на средствата на предприятието и до невъзможност за покриване на

краткотрайните задължения. Паричните средства отбелязват намаление – съответно с 79 хил. лв., което е значителен спад с 26,4%.

И последната група на краткотрайните активи – “разходи за бъдещи периоди” - отбелязват намаление от 3,8 хил. лв., а относителния им дял се намалява с 8.2%.

Интерес представлява и коефициентът на динамичност на краткотрайните активи. Определя се като отношение между финансовите парични средства и краткотрайните активи на предприятието. Показва дела на най-динамичните краткотрайни активи (парични средства) в общия размер на краткотрайните активи (Закон за счетоводството, 2002).

За 2002 година	За 2003 година
Коеф.= 299,3/ 9665,4 = 0.031	Коеф.= 220,3/ 9599,8= 0.023

Очевиден е много малкият дял на паричните средства –съответно 3,1% и 2,3% в общия размер на краткотрайните активи в двете разгледани години. От една страна това е отрицателен фактор, защото така се увеличават предпоставките за вероятни бъдещи ликвидни проблеми, но от друга страна прека-

леното заделяне на по-голям дял парични средства води до задържане (застояване) на средства, активи на дружеството, които да се използват в производството, където те ще имат много по-голяма ефективност.

III. Анализ на ликвидността.

Ликвидността показва способността на фирмата да извърши своите текущи плащания към кредиторите. По този начин се оценява възможността за бързо погасяване на наличните краткосрочни задължения. За анализа и оценката на ликвидността на предприятието могат да се използват редица показатели. Показателите за ликвидност могат да се дефинират като количествени характеристики на способността на предприятието да изплаща текущите си

задължения с наличните краткотрайни активи.

Показатели за ликвидност са:

- коефициент на обща ликвидност = $\frac{ка}{кз}$;

- коефициент на бърза ликвидност = $\frac{\text{(краткосрочни вземания + краткосрочни инвестиции + парични средства)}}{кз}$

- коефициент на незабавна ликвидност = $\frac{\text{(краткоср. Инвестиции + парични средства)}}{\text{текущи задължения}}$.

Нека да анализираме показателите за ликвидност в табл. №4.

ТАБЛИЦА №4

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ЛИКВИДНОСТ НА ФИРМИТЕ ОТ ОТРАСЪЛА.

Показател \средни за 10 фирми\	2002 година	2003 година	Изменение
1.Коефициент на обща ликвидност:	1,50	1,58	+5,3%
2.Коефициент на бърза ликвидност	0,44	0,55	+25%
3.Коефициент на незабавна ликвидност	0,07	0,05	-28%

Вижда се, че коефициентът на обща ликвидност е по-голям от препоръчителната стойност - 1, дори и за двете години е по-голям от 1,5. Също така се забелязва, че през 2003 година общата ликвидност се е увеличила с 5,3%. Същото явление с доста по-добра тенденция се наблюдава и при коефициента на бърза ликвидност, където увеличението е с 25%. Единствено намалява коефициента на незабавна ликвидност – но това се дължи най-вероятно на липсата на желание от страна на фирмите да разполагат с голям размер на паричните средства и предпочитат да ги влагат в производствения процес. Окончателното ни заключение за ликвидността на десетте фирми е положително и считаме, че няма основание за финансови проблеми в близка перспектива.

IV. Анализ на рентабилността

Рентабилността на база разходи (приходи) се изчислява като процентно отношение между печалбата на предприятието и извършените разходи (приходи). Ако се използва брутната (нетната) печалба, ще се получи брутна (нетна) рентабилност по следната формула (Николов, 1995):

$$Рт \text{ бр. (нетна)} = \frac{П \text{ бр. (нетна)} * 100}{Р \text{ (приходи)}},$$

където :

Рт бр.(нетна) – е брутната (нетната) рентабилност;

П бр. – е брутната (нетната) печалба;

Р – са разходите (приходите) на предприятието за цялостната дейност (без данъците за сметка на печалбата).

НЕТНА РЕНТАБИЛНОСТ НА ФИРМИТЕ НА БАЗА РАЗХОДИ

Средни показатели за 10 –те фирми	2002 година	2003 година	Изменение
1. Нетна печалба	-665,6	778,1	1443,7
2. Общ размер на разходите:	9414,4	10200,2	785,8
3. Нетна печалба на 100лв. разходи	-1,3	7,6	8,9
4. Общ размер на приходите:	10882,2	11010,2	128
5. Нетна печалба на 100лв. приходи	-6,1	7,1	13,2
Общ размер на приходите от продажби	8167,2	8724,6	557,4
6. Нетна печалба на 100 лв. приходи от продажби	-8,1	8,9	17
Общ размер на коефициентите от нетните приходи от продажби	-0,187	-0,054	0,133

Данните от таблицата показват, че нетната печалба на 100 лв. разходи се е увеличила с 8,9 лв., а тази на 100 лв приходи с 13,2 лв (от неблагоприятната за изследваните фирми от отрасъла 2002г.)

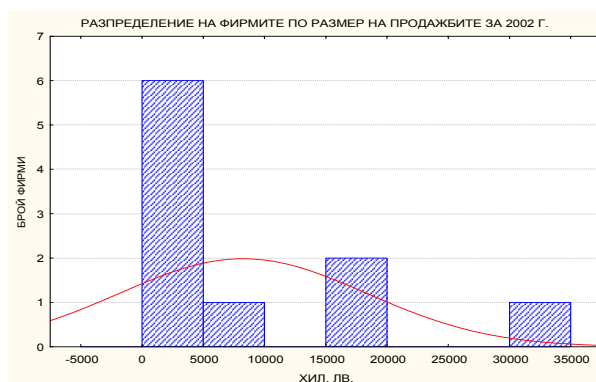
Причината за тези резултати основно се крие в голямото увеличение на печалбата за 2003г спрямо 2002г – (15403 хил. лв) на една фирма от извадката –“домейн бойар” и неговият увеличен размер, което се наблюдава в размера на разходите (от 785,8 хил. лв.). Интересен е факта, че и нарастването в общия размер на приходите за наблюдавания период е незначително-с 128 хил. лв средно на фирма (или само с 1,2%). Това са признаци за тенденция на

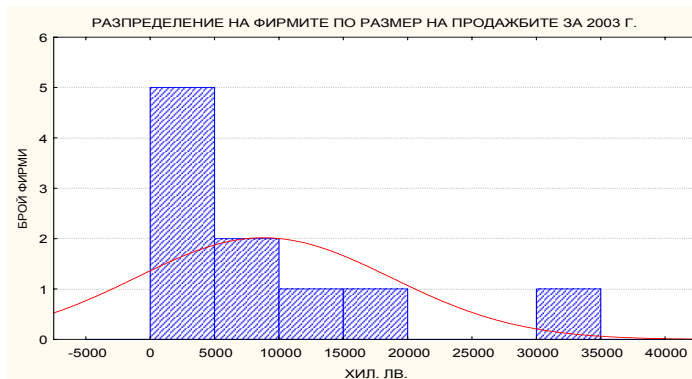
увеличаване на рентабилността на изследваните фирми от отрасъла.

V. Анализ на продажбите на продукция.

Продажбите на продукцията са едно от основните звена във финансовата проблематика на предприятието. Тук се преплита широк спектър от въпроси, от чието решаване зависи финансовото състояние на фирмата, конкурентно-способността ѝ, пазарния ѝ имидж и др. Разбира се трябва да се подчертае, че анализът на продажбите върви успоредно с анализа на печалбата, поради това че печалбата е пряк резултат от тях. За онагледяване на анализа, ще обърнем внимание на данните и на графики №1 и №2.

ГРАФИКА №1

През 2003 година се очертава едно по-равномерно разпределение по отношение размера на продажбите в сравнение с 2002г. Виждаме, че през 2002г. 6 от 10 изследвани фирми (60%) попадат в границите от 0 до 5 млн. лв продажби, докато през 2003 година този брой намалява до 5 (50%). Абсолютния обем на нетните продажби се вдига от 8,17 на 8,72 мил. лв. годишно на фирма, т.е. показва един не лош ръст от 6,7%.

VI. Анализ на печалбата.

Анализът на печалбата следва да даде отговор на въпроса кои са основните фактори, които формират величината на печалбата и какво е конкретното им влияние върху прираста на показателя. При анализа на финансовото състояние на фирмата основно се работи с две понятия за печалбата:

А) Брутна печалба = Общите приходи на фирмата – Общите разходи; и

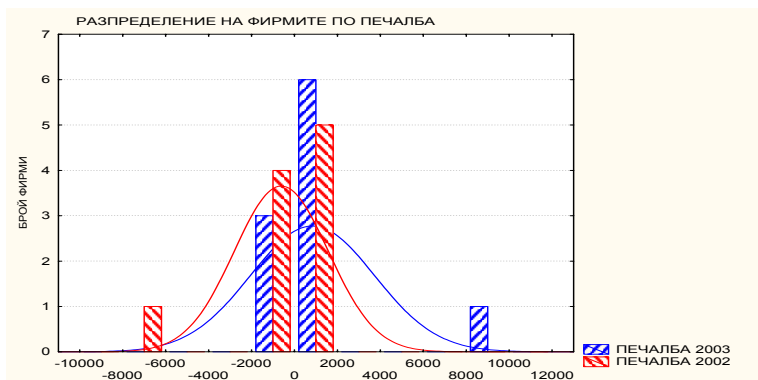
Б) Нетна печалба = Брутна печалба – Разходите за данъци (Закон за счетоводството, 2002)

На графика №3 е дадено разпределението на фирмите по нетна печалба

и ясно се вижда състоянието през 2002 и 2003г. През 2002 година няма фирма, която да е реализирала печалба по-голяма от 2 млн. лв - имаме една фирма в много лошо финансово състояние със загуба по-голяма от 6 млн. лв.; още четири със загуби до 1млн. лв и 5 с печалба от 1 до 2 млн. лв.

През 2003 година разпределението е следното: три фирми са на загуба от 1 до 2 млн. лв; 6 са с печалба от 1 до 2 млн. лв и една дърпа значително напред с печалба между 8 и 10 млн. лв.

По този начин се вижда, че докато през 2002 година 50% от фирмите са на загуба, през 2003г. техния дял е само 30%. Това заключение потвърждава хипотезата, че 2003 година определено е била “по-добра” за наблюдаваните фирми в нашето изследване. Да се надяваме, че тази положителна тенденция ще се запази и през настоящите години и този важен отрасъл за нашата страна ще успее да завоюва полагащото му се място и в национален и в международен аспект.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение ще обобщим основните изводи до които достигнахме в направения финансов анализ:

1) По отношение на баланса - средно на 10-те фирми общата сума на актива на баланса се е увеличила с 803,1 хил. или с 4,5% през 2003 в сравнение с 2002 година. Като цяло структурата на активите не претърпява големи промени по отношение относителен дял на дълготрайните/ краткотрайните в общите активи.

2) По отношение на ликвидността - коефициентът на обща ликвидност е по-голям от препоръчителната стойност - 1, дори и за двете години е по-голям от 1,5. Също така се забелязва, че през 2003 година общата ликвидност се е увеличила с 5,3%. Считаме, че няма основание за финансови проблеми в близка перспектива.

3) Рентабилност - появяват се признаци за тенденция на увеличаване на рентабилността на изследваните фирми от отрасъла. Нетната печалба на 100 лв. разходи се е увеличила с 8,9 лв., а тази на 100 лв приходи с 13,2 лв (от неблагоприятната за изследваните фирми от отрасъла за 2002г.)

4) Продажби - през 2003 година се очертава едно по-равномерно разпределение по отношение размера на продажбите в сравнение с 2002г. Абсолютният обем на нетните продажби се вдига от 8,17 на 8,72 мил. лв. годишно на фирма, т.е. показва един не лош ръст от 6,7%.

5) Печалба - през 2002 година 50% от фирмите са на загуба, през 2003г. техния дял е само 30%. Това заключение потвърждава хипотезата, че 2003 година определено е била "по-добра" за наблюдаваните фирми в нашето изследване.

ПРИЛОЖЕНИЕ №1

Фирма	Регион
1. Винком АД - Бургас	Източен
2. Черноморско злато - Поморие	Източен
3. ВИ Странджа-Шато Росеново АД –с. Росеново, Бургаска	Източен
4. Винал АД -Ловеч	Северен
5. Новоселска Гъмза АД Видин	Северен
6. Винзавод АД Асеновград	Южен
7. Шато Аида АД - Хасково	Южен
8. Магура АД - София	Югозападен
9. Домейн Бойяр АД София	Югозападен
10. Дамяница АД - София	Югозападен

ЛИТЕРАТУРА

Гатев К., Косева Д. "Основи на статистиката" 1991, София

Генчев Е., (2004) "Класификация на българските винопроизводители в зависимост от пазарната им ориентация" сп. "Икономика и управление на селското стопанство", бр.6

Динев, Дим.,Тодор Кръстев "Анализ на финансово-счетоводните отчети" София, 1993г.

Закон за счетоводството, Национален сметкоплан, 2002г.

Информационна система за българските предприятия, "Капиталов Пазар" ООД, 2004

Николов, Н. "Финансов анализ" "Princers", Варна, 1995

Тимчев, М. "Финансово-стопански анализ", София, 1999 г.